

Frågor och svar om Svanens krav på mjukpapper

I mars 2009 införde Svanen en dispens i kriterierna för Svanenmärkt mjukpapper. Varför?

Svanens krav på AOX i mjukpapper var så stränga att pappersproducenterna till stor del tvingades att köpa in en viss sorts pappersmassa från bruk som inte använder klordioxid som blekmetod (så kallade TCF-massor). När kriterierna beslutades grundades de på en viss tillgång på sådan massa. Under 2008/2009 minskade denna tillgång på grund av snabba strukturförändringar inom pappersindustrin (då bland annat två massabruk i Finland slutade tillverka enligt den metoden). Producenterna av Svanenmärkt papper fick svårare att skaffa massan och därmed klara Svanenkraven.

Idag är också utsläppen från blekningen nere på väldigt låga nivåer vilket har gjort att miljörelevansen minskat. Svanen önskade då inte utesluta tillverkare på grund av just detta krav. Genom att ändra värdet på tillåten AOX-halt kunde företagen fortsätta med Svanen och tvingas uppfylla alla de övriga miljökrav som ställs. Dessa krav kommer snart att höjas, då arbetet med att se över kriterierna är i full gång.

Hur kan Svanen säga att man är oberoende när kraven ändras efter industrins önskemål?

Svanenmärkningen har sin styrka i att vi jobbar tillsammans med producenterna och driver deras miljöarbete genom att stegvis förändra kraven. Det är en balansgång att lägga kraven på rätt nivå. De får inte vara så höga att ingen tillverkare klarar dem. De får heller inte vara så låga att de inte ger någon miljövinst. Genom att lägga kraven på rätt nivå för den nordiska marknaden kan vi göra miljövinster och bidra till en mer hållbar konsumtion och produktion.

Kan Svanen verkligen säga att kraven skärps kontinuerligt när sådana här lättnader beslutas?

Jo det kan vi. Svanen skärper kraven regelbundet, på alla produktgrupper. Men i några undantagsfall har vi varit tvungna att justera kraven något så att de fungerar ute i tillverkningen. Vi tror på att göra miljönytta genom en god tillgång på produkter som klarat skarpa och heltäckande krav.

Vem är det som beslutar om kriterierna?

Det gör den nordiska miljömärkningsnämnden, efter beslut i de nationella nämnderna. Där sitter representanter från miljöorganisationer, konsumentorganisationer, handel och industri samt miljö- och konsumentmyndigheter.

Lyssnar Svanen på den svenska miljörörelsen som anser att utsläppen av AOX är en viktig miljöfråga?

Givetvis gör vi det. Våra krav har under åren hjälpt till att få ner nivåerna av dessa utsläpp radikalt. Svanen ställer fortfarande krav på begränsade utsläpp av AOX. Men det är också viktigt att ställa denna miljöparameter i relation till andra viktiga aspekter, såsom hållbart skogsbruk, övergödningen i Östersjön och klimatfrågan.

Vad gör Svanen nu?

Just nu förbereds en sammantagen höjning av Svanens krav på mjukpapper. Då gör vi en helhetsbedömning av miljöpåverkan från mjukpapper och skärper på de viktigaste punkterna. Förslaget till nya krav skickas ut på remiss i höst och då får alla möjlighet att tycka till om kraven. Därefter beslutar den nordiska nämnden om nya, skärpta krav. Företagen har då tolv månader på sig att ställa om och uppfylla de nya kraven om de vill behålla sin Svanenmärkning.

Bakgrunds- och faktafrågor

Vilka krav ställer Svanen på mjukpapper?

Svanen gör en helhetsbedömning av miljöpåverkan från mjukpappers- och massaproduktionen och ställer hårda miljökrav där påverkan är som störst. Kraven omfattar allt från skogsbruk och val av råvara till låg energiförbrukning och låga utsläpp av koldioxid, rening av utsläppen till luft och vatten samt kontroll av användningen av kemikalier samt övergödande och försurande ämnen som svavel och kväveoxider.

Hur ställer Svanen krav på AOX?

Svanen ställer krav på mycket begränsade utsläpp till luft och vatten av de ämnen som har störst miljöpåverkan, som till exempel syreförbrukande ämnen (COD), övergödande ämnen (som fosfor) och klorutsläpp som mäts som halogenerade organiska föreningar (AOX). Svanen ställer krav på ett sätt som ska främja de miljömässigt bästa massorna från olika tekniker.

Vad är AOX?

AOX sprids från trä- och pappersmasseindustrier, i samband med olika blekmetoder. AOX är en förkortning av ”absorberbar organisk halogen” och är ett mått på den samlade förekomsten av alla organiskt bundna halogener. Halogenerade organiska ämnen innehåller kol och väte, men en eller flera av väteatomerna har ersatts med någon halogen, som klor, brom, fluor eller jod, för att bli mer stabila och svårnedbrytbara. Många är också giftiga och bioackumulerbara. (Källa: *Naturvårdsverket*)

Hur ser utsläppen av AOX ut idag?

Svanen har under sina år varit vägledande och visat vilka miljöparametrar som är viktigast att arbeta med. Till exempel har Svanens mycket hårda krav på AOX i mjukpapper gjort att de flesta tillverkare har varit tvungna att använda helt klorfria blekmetoder. Trenden visar att utsläppen av AOX fortsätter att minska för varje år (se information på [Naturvårdsverkets webb](#)).